

การพัฒนาตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์

DEVELOPMENT OF INDICATORS FOR VIOLENCE AGAINST WOMEN ON TELEVISION PROGRAMME

นิรมล บางพระ

นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Email : mai_niramon97@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันศักดิ์ ทองรินทร์

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์
อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Email : sant_santa@yahoo.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา วงจริระ

อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Email : monwipaw@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม โดยการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นใช้แบบสัมภาษณ์นักจิตวิทยา นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน นักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน บุคลากรจากองค์กรสตรีทำงานต่อต้านความรุนแรงต่อสตรี และบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมและตรวจสอบการทำงานของสื่อมวลชนและการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามสตรีทั่วประเทศ 431 คน และแบบวิเคราะห์รายการโทรทัศน์ที่ปรากฏความรุนแรงต่อสตรี 5 รายการ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลแบบการพรรณนาและตีความ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบและทดสอบค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า ตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีมี 4 ด้าน คือ ตัวชี้วัดด้านเพศ ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 9 ตัว ตัวชี้วัดด้านภาษา ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 9 ตัว ตัวชี้วัดด้านอารมณ์ ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 11 ตัว และตัวชี้วัดด้านพฤติกรรมความรุนแรง ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 10 ตัว

คำสำคัญ : ตัวชี้วัด ความรุนแรงต่อสตรี รายการโทรทัศน์

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop the indicators for violence against women on television program. This research employed the sequential mixed-method. In the qualitative study, the researcher conducted in-depth interviews of psychologists, academics on mass media of communication, professionals on mass media of communication, personnel from women organizations on anti-violence against women, and personnel from work agencies concerned with participation with and monitoring of the mass media. In the quantitative study, a

questionnaire was employed for collecting data from 431 women across the country, and a television program analysis form was employed to analyze five television programs that showed violence against women. Qualitative data were analyzed with description and interpretation; while quantitative data were analyzed with factor analysis and correlation coefficient. The results showed that Indicators for violence against women on television program or the SLEV MODEL comprised 4 aspects: (1) the indicator in the aspect of sex (S) which consisted of 9 sub-indicators, (2) the indicator in the aspect of language (L) which consisted of 9 sub-indicators, (3) the indicator in the aspect of emotion (E) which consisted of 11 sub-indicators, and (4) the indicator in the aspect of behavioral violence (V) which consisted of 10 sub-indicators.

KEYWORDS : Indicators, Violence against women, Television program

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โทรทัศน์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนทั่วโลกอย่างปฏิเสธไม่ได้ อีกทั้งโทรทัศน์ยังได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมบ่มเพาะทางวัฒนธรรม (โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาพของสังคม, 2548) นอกจากนั้นโทรทัศน์ยังมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อผู้ชมทั้งในเชิงบวกและเชิงลบอย่างมากในการสะท้อนความจริงของมนุษย์ โดยเฉพาะสื่อมวลชนด้านโทรทัศน์ในประเทศไทยนั้น การนำเสนอปรากฏการณ์ความแตกต่างระหว่างเพศ และมีการแสดงถึงความเป็นปิตาธิปไตยในสังคมไทยเกิดขึ้นชัดเจนและมีรูปแบบหลากหลาย

จิตติมา ภาณุเตชะ และคณะ (2548) ได้กล่าวถึงการทำหน้าที่ของสื่อในฐานะเป็น "ระบบความคิด" โดยมองว่าการเสนอข่าวของสื่อและข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงในการฉายภาพความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้นสื่อมวลชน "ผลิตซ้ำ" ระบบความคิดหลัก 2 ระบบอยู่ตลอดเวลา อันได้แก่ (1) ระบบความคิดที่เรียกว่า "ปิตาธิปไตย" หรือระบบความคิดที่ให้คุณค่าชายสูงกว่าหญิง และ (2) ระบบความคิดแบบทุนนิยมที่เชื่อในเรื่องอำนาจของการผลิตการแข่งขัน การครอบงำ ซึ่งส่งผลให้ความรุนแรงต่อสตรีให้กลายเป็นปรากฏการณ์ธรรมดา นั่นคือการใช้ความรุนแรงของกลุ่มคนที่เหนือกว่าในสังคมจะยังคงสามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่องโดยไม่มีใครเห็นว่าเป็นความรุนแรง

สำหรับประเทศไทยการจัดระดับความรุนแรงในสื่อที่มีการใช้เกณฑ์การพิจารณาทั้งด้านคุณภาพของรายการที่เรียกว่า

+6 คือ เนื้อหาหรือคุณภาพของรายการที่ควรส่งเสริมแก่เด็กและเยาวชน และการจำแนกเนื้อหาว่ารายการเหมาะสมกับผู้ชมในแต่ละช่วงวัย มีองค์ประกอบคือ (1) เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดเป็นระบบ (2) เนื้อหาที่ส่งเสริมความรู้ในเชิงวิชาการ (3) เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม (4) เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะในการใช้ชีวิต (5) เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ยอมรับ เข้าใจ และชื่นชมความแตกต่างและหลากหลายในสังคม และ (6) เนื้อหาที่ส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และรายการที่เรียกว่า -3 คือ เนื้อหาหรือคุณภาพรายการที่ไม่เหมาะสมแก่การรับชมของเด็กและเยาวชน มีเกณฑ์ในการพิจารณาอยู่ 3 ด้าน คือ (1) ด้านเพศ (2) ด้านภาษา (3) ด้านพฤติกรรมและความรุนแรง (โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาพของสังคม, 2550)

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยพบ 3 ประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การจัดระดับความเหมาะสมของเนื้อหารายการโทรทัศน์ของไทยที่มุ่งเน้นในการคัดกรองรายการเพื่อความเหมาะสมแก่การรับชมของเด็กและเยาวชนเท่านั้น

2. ความรุนแรงต่อสตรีปรากฏในรายการโทรทัศน์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอแต่ไม่มีการจัดระดับรายการเฉพาะของสตรี

3. การจัดระดับความเหมาะสมของเนื้อหารายการโทรทัศน์ของไทยใช้การจำแนกเพียงตามช่วงวัยของผู้ชมและการใช้เกณฑ์ -3 เท่านั้นขาดการพิจารณาเรื่องอารมณ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการรับชมรายการโทรทัศน์

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเกิดช่องว่างที่ไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้ชมโดยเฉพาะสตรีและไม่ครอบคลุมคุณลักษณะตัวชี้วัดที่ผู้วิจัยทบทวน วรรณกรรมทั้งในและต่างประเทศ คือ ตัวชี้วัดด้านอารมณ์ (E:Emotion) ดังนั้นงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการพัฒนาตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีรายการโทรทัศน์ควรเพิ่มตัวชี้วัดอีก 1 ตัว จึงรวมเรียกตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์ว่า SLEV MODEL

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **แบบแผนการวิจัย** การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview) และแบบวิเคราะห์รายการโทรทัศน์ และการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้เครื่องมือคือ การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้วิจัยในรูปแบบ Sequential

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ

2.1 บุคลากรด้านจิตวิทยา ผู้ให้บริการด้านการปรึกษาทางจิตวิทยาและนักวิชาการด้านจิตวิทยา โดยการเลือกแบบเจาะจง จากผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานด้านจิตวิทยา ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน เพื่อหาข้อมูลที่มีมุ่งเน้นในการสร้างตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์ด้านอารมณ์ และผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์พัฒนาเป็นตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์ ที่เรียกว่า SLEV Model ซึ่งประกอบไปด้วยตัวชี้วัดด้านเพศ (S:Sex) ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 10 ตัว ตัวชี้วัดด้านภาษา (L:Language) ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 10 ตัว ตัวชี้วัดด้านอารมณ์ (E:Emotion) ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย

14 ตัว และตัวชี้วัดด้านพฤติกรรมความรุนแรง (V:Violence) ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 10 ตัว

2.2 นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เป็นการเลือกแบบเจาะจง โดยเป็นนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนที่มีประสบการณ์ทำงานการสอนและทำวิจัยและมีขอบข่ายความสนใจในด้านความรุนแรงหรือด้านสตรีในโทรทัศน์ ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน นักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนจากโดยการเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานด้านสื่อโทรทัศน์ ไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยเป็นเจ้าของหรือผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องฟรีทีวี 6 สถานี คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จำนวน 11 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวข้องกับความรุนแรงต่อสตรีไม่ต่ำกว่า 5 ปี จาก 4 องค์กร ได้แก่ บ้านพักฉุกเฉินสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ในพระอุปถัมภ์พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ มูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิเพื่อนหญิง สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว องค์กรละ 1 คน รวม 4 คนและบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมและตรวจสอบการทำงานของสื่อมวลชน เป็นการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง จาก 2 องค์กร องค์กรละ 1 คน รวม 2 คน ประกอบด้วย 1. ผู้แทนจากหน่วยงานมีเดียมอนิเตอร์ โครงการศึกษาเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาพของสังคม 2. ผู้แทนจากสภาวิชาชีพกิจการเผยแพร่และการกระจายเสียง (ประเทศไทย) โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 กลุ่มตรวจสอบตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์อีกครั้ง เพื่อยืนยันก่อนนำไปสู่การออกแบบสอบถามสตรีเพื่อการพัฒนาตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์และคัดเลือกรายการโทรทัศน์ที่ปรากฏความรุนแรงต่อสตรี 5 รายการ

2.3 สตรีไทย สตรีไทย วัยรุ่นจนถึงผู้ใหญ่ อายุระหว่าง 12-60 ปี ที่อาศัยทั่วประเทศไทย จากประชากร 10 จังหวัด คัดเลือกจังหวัดที่มีประชากรเพศหญิงมากที่สุด 2 อันดับแรกของแต่ละภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ เชียงใหม่ เชียงราย นครราชสีมา อุบลราชธานี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา นครศรีธรรมราชและสงขลา รวมทั้งหมด 431 คน

2.4 รายการโทรทัศน์ที่ผู้เชี่ยวชาญได้คัดเลือกกว่าปรากฏความรุนแรงต่อสตรี 5 รายการ โดยกลุ่มตัวอย่างรายการนั้นต้องมีลักษณะของภาพ เสียงและเนื้อหาที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ที่บ่งชี้ถึงความรุนแรงอันเกิดจากการกระทำใดๆ ต่อสตรี โดยนำเสนอผ่านรายการประเภทต่างๆ สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง MCOT ช่อง NBT และ ช่อง Thai PBS โดยผู้วิจัยรวบรวมผังรายการที่ออกอากาศระหว่างปี 2556-2557 ให้ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือก และผู้วิจัยสรุปผลรายการ 5 รายการที่ได้คะแนนสูงสุดนำมาวิเคราะห์ความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์จากตัวชี้วัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบสอบถาม และแบบวิเคราะห์รายการโทรทัศน์ที่มีความรุนแรงต่อสตรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การสัมภาษณ์ มีการจัดบันทึกและการใช้เครื่องบันทึกเสียง

4.2 แบบสอบถามโดยแจกแบบสอบถามไปแต่ละจังหวัดที่กำหนดไว้

4.3 แบบการวิเคราะห์รายการโทรทัศน์ นำเทปรายการโทรทัศน์ที่ได้คัดเลือกมาเป็นรายการที่มีลักษณะของความรุนแรงต่อสตรี และจัดบันทึกความถี่ตามลักษณะความรุนแรงที่เกิดขึ้นในรายการโทรทัศน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การสัมภาษณ์และแบบวิเคราะห์รายการโทรทัศน์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการพรรณนาวิเคราะห์และตีความโดยอาศัยทฤษฎีทางด้านสื่อสารมวลชน แนวคิดเรื่องความก้าวร้าวและความรุนแรงจากสื่อ แนวคิดเรื่องความรุนแรงต่อสตรี แนวคิดเรื่องการจัดผังรายการโทรทัศน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.2 แบบสอบถามใช้การวิเคราะห์หาค่าองค์ประกอบ (Factor Analysis) ในการจับกลุ่มหรือรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ไว้ในกลุ่มเดียวกัน และหาค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะและระดับของตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ 4 ประเด็นดังนี้

1. การพัฒนาตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์

ผู้วิจัยศึกษาทบทวนตัวชี้วัดด้านความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์ โดยการจัดแบ่งตัวชี้วัดจาก 4 คุณลักษณะ เรียกว่า SLEV Model เมื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของคุณลักษณะ และระดับความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ทั้ง 4 ด้านแล้วพบว่า มีคุณลักษณะบางตัวชี้วัดไม่สามารถจัดกลุ่มให้เข้าได้ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจาก 4 กลุ่ม คือ E1. สตรีรู้สึกหวาดกลัวว่าจะประสบกับสิ่งที่ไม่ดี E2. สตรีรู้สึกเศร้าโศกเดือดร้อนใจ E3. สตรีถูกกระทำให้รู้สึกรังเกียจหรือเกลียดชัง E4. สตรีถูกกระทำให้รู้สึกขยะแขยง และ S1. แต่งกายล่อแหลมของสตรี โดยตัวชี้วัดทั้ง 5 ลักษณะ ผู้วิจัยพิจารณาตัดออกเพราะไม่สามารถจัดให้เข้าอยู่ในองค์ประกอบหรือตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์ของงานวิจัยฉบับนี้ได้ จึงสามารถสรุปตัวชี้วัด SLEV Model ซึ่งประกอบด้วย 39 ตัวชี้วัดย่อย ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านเพศ (S : SEX)

- S1. การแสดงออกทางเพศต่อสตรี
- S2. การล่วงละเมิดทางเพศต่อสตรี
- S3. การเหยียดเพศ ดูถูกเรื่องเพศต่อสตรี
- S4. การสร้างทัศนคติหรือความคิดทางลบเกี่ยวกับเพศหญิง
- S5. สตรียินยอมตกเป็นเหยื่อหรือเป็นเครื่องมือเพื่อตอบสนองทางเพศโดยยินยอมให้ถูกกระทำทางเพศ
- S6. การใช้กำลังข่มขู่หรือล่อลวง ชักชวนเรื่องเพศต่อสตรี
- S7. การให้สิ่งตอบแทนหากสตรียินยอมมีเพศสัมพันธ์
- S8. การทำลายอวัยวะเพศของสตรี
- S9. การหาผลประโยชน์จากเรื่องเพศ การค้าหญิง

2. คุณลักษณะด้านภาษา (L : Language)

- L1. ภาษาล่อแหลม หมิ่นเหม่แทะโลมในเชิงขู่สาว
- L2. ภาษาหรือวลีดูถูกเหยียดหยามสตรี

- L3. ข่มขู่ ขู่ขู่ขู่สตรี
 - L4. ก้าวร้าว ดูหมิ่นศักดิ์ศรีสตรี
 - L5. การปฏิเสธความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองในความรับผิดชอบต่างๆ ที่มีต่อสตรี
 - L6. การกล่าวโทษหรือใส่ร้ายป้ายสีสตรี
 - L7. การข่มขู่คุกคามสตรีด้วยวาจา
 - L8. การข่มขู่คุกคามสตรีด้วยกิริยา
 - L9. การแสดงกิริยาท่าทาง สีหน้าแววตาที่ดูหมิ่นเหยียดหยาม ขิงขังต่อสตรี
3. คุณลักษณะด้านอารมณ์ (E: Emotion)
- E1. สตรีถูกกระทำให้รู้สึกโกรธ
 - E2. การทำร้ายจิตใจด้วยวิธีการใดๆ ต่อสตรี
 - E3. การควบคุมบังคับจิตใจสตรีอย่างไม่มีเหตุผล
 - E4. การทำให้สตรีอับอาย ไม่กล้าสู้หน้า
 - E5. การทำให้สตรีไม่อยู่ในสภาวะสะดวกสบาย
 - E6. การทำให้สตรีรู้สึกสิ้นหวังที่ถูกละเลย ไม่ได้รับการตอบสนองจากคนรอบข้างหรือหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการที่สตรีถูกกระทำ ความรุนแรง
 - E7. สตรีถูกบีบบังคับทางอารมณ์ กดดันทางจิตใจ ทำให้รู้สึกได้รับความลำบากใจ การบีบบังคับทางเศรษฐกิจ
 - E8. สตรีถูกกีดกันเสรีภาพ การถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ละเลย เพิกเฉย ทิ้งขว้าง ไม่เอาเป็นธุระในการเอาใจใส่ ถูกจำกัดพื้นที่ ห้ามพูดคุยกับคนอื่น
 - E9. การใช้ลูกเป็นเครื่องมือเพื่อต่อรองให้สตรีกระทำตามความต้องการต่างๆ
 - E10. การทำให้สตรีสะท้อนจิตใจ มีจิตใจหวนไหวต่อเรื่องต่างๆ อย่างรุนแรง เมื่อได้ประสบกับสิ่งที่ไม่น่าพอใจ
 - E11. สตรีร้องขอความช่วยเหลือแต่ปราศจากการให้ความช่วยเหลือหรือได้รับการเพิกเฉยในการให้ความช่วยเหลือสตรี

4. คุณลักษณะด้านพฤติกรรมความรุนแรง (V: Violence)

- V1. การเขียนตีหรือใช้วัตถุอื่นทำร้ายร่างกายสตรีให้ได้รับบาดเจ็บ
- V2. การเตะ ต่อย กัด หรือทำให้สตรีได้รับบาดเจ็บ
- V3. การทะเลาะวิวาท โต้เถียงสตรีด้วยความโกรธ
- V4. การทำให้ความรุนแรงต่อสตรีจนถูกมองเป็นเรื่องเล็กน้อย หรือไม่เป็นความรุนแรงต่อสตรี
- V5. การกระทำความรุนแรงต่อสตรีทุกรูปแบบ จนนำมาซึ่งความตาย
- V6. สตรีได้รับความรุนแรงจากผู้อื่นแล้วนำมากระทำความรุนแรงต่อตนเอง การทำร้ายตนเอง ทั้งร่างกายและจิตใจ
- V7. สตรีได้รับความรุนแรงจากผู้อื่นแล้วนำไปกระทำความรุนแรงต่อผู้อื่น การทำร้ายผู้อื่น ทั้งร่างกายและจิตใจ
- V8. สตรีได้รับความรุนแรงจากผู้อื่นแล้วนำไปกระทำความรุนแรงต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งของ
- V9. การกระทำความรุนแรงทางเพศ ทางร่างกายทางจิตใจจากผู้อื่นส่งผลให้เกิดความทรมานต่อสตรี
- V10. การใช้อิทธิทธิความเป็นชายมีอำนาจเหนือกว่าในการกระทำความรุนแรงต่อสตรี

ผู้วิจัยนำตัวชี้วัดทั้ง 39 ตัวชี้วัดย่อยนำมาทดสอบค่าความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายใน หรือที่เรียกว่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค พบว่า ตัวชี้วัดทั้ง 39 ตัว มีความสอดคล้องกันดี โดยไม่จำเป็นต้องตัดตัวแปรใด เพราะได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค อยู่ที่ 0.9594 มีค่าความน่าเชื่อถือสูงมาก และนำตัวแปรที่วัดคุณลักษณะ หรือองค์ประกอบเดียวกันมาทดสอบความสัมพันธ์กันในการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Method) โดยตรวจสอบจากค่า Kaiser-Meyer-Olkin's measures of sampling adequacy = KMO ได้ค่า KMO ในภาพรวมเท่ากับ 0.968 ซึ่งหมายความว่า คุณลักษณะและระดับความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในรายการ

โทรทัศน์ทั้ง 4 ด้านของงานวิจัยฉบับนี้มีความสัมพันธ์กันมาก หมายถึง ค่าสหสัมพันธ์ของคุณลักษณะและความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ทั้ง 4 ด้านนั้นมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูงและทุกคุณลักษณะมีความสัมพันธ์กัน

2. ปรากฏการณ์การนำเสนอความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์

2.1 ปรากฏการณ์การนำเสนอความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์ เกิดจากรากฐานทางลักษณะของสังคมไทยที่มีช่องว่างเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศที่เกิดจากความแตกต่างทางสรีระร่างกาย ลักษณะทางชนชั้นทางสังคมส่งผลต่อการถ่ายทอดความเป็นสตรีผ่านรายการโทรทัศน์ทุกรายการ โดยเฉพาะเรื่องของทัศนคติทางเพศและมิติมุมมองด้านเพศต่อสตรี

2.2 ลักษณะความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ในอดีตนั้นเกิดจากความรุนแรงระหว่างเพศ คือเกิดจากการกระทำของชายต่อสตรี แต่ในปัจจุบันนั้นเกิดจากเพศเดียวกัน นอกจากนี้ยังเพิ่มเติมในเรื่องของเพศ ทางเลือกที่เริ่มเข้ามามีบทบาท ในการกระทำความรุนแรงต่อสตรี โดยเฉพาะปรากฏในละครเพิ่มมากขึ้น

2.3 มิติของความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์มี 5 ด้าน ได้แก่ (1) มิติความรุนแรงด้านพฤติกรรม เช่น การประทุษร้ายทำร้ายร่างกาย การตบตี การทำร้ายร่างกายโดยการใช้อาวุธต่างๆ การพยายามทำให้เจ็บปวดทรมานร่างกาย พยายามฆ่าจนถึงการฆาตกรรมสำเร็จ (2) มิติความรุนแรงด้านภาษา เช่น ทั้งวจนภาษาและอวจนภาษา วาจารุนแรง หยาดคาย ดูหมิ่นเหยียดหยามศักดิ์ศรี รวมถึงภาษาที่เชื่อมโยงกับเรื่องเพศ และอวจนภาษาคือ การกระทำพฤติกรรมความรุนแรงและอารมณ์ที่มีความรุนแรงไปพร้อมๆ กันต่อสตรี (3) มิติความรุนแรงด้านอารมณ์ เช่น การนอกใจ การกดขี่ทางชนชั้น มีการแสดงออกทางความรู้สึกอย่างชัดเจนและรุนแรง โดยเฉพาะการสื่อสารความรู้สึกที่เป็นความรุนแรงด้านอารมณ์ ความรุนแรงด้านอารมณ์ส่วนใหญ่จะเกิดควบคู่ไปกับความรุนแรงด้านอื่น ๆ อาจไม่สามารถแยกออกมาได้อย่างชัดเจนขึ้นอยู่กับสถานการณ์นั้น มุ่งเน้นความรุนแรงด้านใดมากกว่า (4) มิติความรุนแรงด้านเพศ เป็นความรุนแรงปรากฏน้อยที่สุด เช่น การแต่งกายไปเปลือย ล่อแหลมจนถูกมองว่าเป็นวัตถุทางเพศและแรงดึงดูดทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศ การข่มขืนนางเอกโดยพระเอก การมี

ความสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานทั้งยินยอมและไม่ยินยอม ความรุนแรงต่อสตรีทางเพศที่เกิดจากผู้กระทำที่อยู่ใกล้ตัวคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน (5) มิติความรุนแรงด้านภาพความเป็นตัวแทน (Representative) หรือความเป็นมาายาคติในละครไทยอาจเรียกได้ว่าเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสังคม เช่น การนำเสนอให้สตรีมีความอ่อนแอต้องตกอยู่ในภาวะของการพึ่งพิง การถูกกดทับทางสังคมให้กลายเป็นบุคคลชั้น 2 รูปแบบบทบาทหน้าที่ของสตรีถูกทำให้ด้อยกว่าชายทั้งสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม เชื้อชาติ รวมถึงภาพมาายาคติของเพศหญิงที่ถูกกระทำโดยเพศหญิงด้วยกันจนกลายเป็นความรุนแรงต่อสตรีถึงแม้มิติของความรุนแรงต่อสตรีอาจมีความเชื่อมโยงกันและแยกออกจากกันได้ยากนั้น ผู้วิจัยมองว่า ผู้ผลิตรายการยิ่งควรเพิ่มความระมัดระวังในการนำเสนอภาพ เสียงและเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีในทุกมิติ เพราะความรุนแรงในมิติหนึ่งอาจเชื่อมโยงกับความรุนแรงในมิติอื่นได้ หากจำเป็นที่จะต้องนำเสนอควรมีแนวทางการนำเสนอที่ชัดเจนและปรากฏให้น้อยที่สุด

2.4 การสัมภาษณ์นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน นักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน บุคลากรจากองค์กรสตรีทำงานต่อต้านความรุนแรงต่อสตรีและบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมและตรวจสอบการทำงานของสื่อมวลชน ให้ทัศนคติว่า ประเภทรายการและลักษณะความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ มีทั้งหมด 8 ประเภทรายการ ได้แก่ (1) รายการข่าวความรุนแรงเกี่ยวกับสตรี (2) รายการละคร (3) รายการวาไรตี้ รายการตลก (4) รายการข่าวบันเทิง (5) รายการโฆษณา (6) รายการภาพยนตร์ข้ามสื่อ และซีรีส์จากต่างประเทศ (7) รายการสารคดีเชิงข่าวที่มีการเผยแพร่คลิปลความรุนแรงต่อสตรี และ (8) รายการทอล์กโชว์และรายการเกมโชว์

3. การวิเคราะห์รายการโทรทัศน์ที่ปรากฏความรุนแรงต่อสตรีโดยตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีหรือ SLEV Model

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการวิเคราะห์รายการโทรทัศน์ของ George Gerbner ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในการวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงในสื่อ (โครงการศึกษาและแผ่กระจายสื่อเพื่อสุขภาพของสังคม, 2548) สามารถสรุปผลดังนี้

3.1 รายการข่าวความรุนแรงต่อสตรี ข่าวอาชญากรรม ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 และ

สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 พบว่า รายการข่าวเกี่ยวกับสตรีมีการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงมากที่สุด คือ ความรุนแรงด้านอาชญากรรม มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 33.77 ครั้งต่อชั่วโมง รองลงมาคือ ความรุนแรงด้านพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 32.42 ครั้งต่อชั่วโมง และความรุนแรงด้านภาษา มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 22.96 ครั้งต่อชั่วโมง ตามลำดับ

3.2 รายการละครแรงเงา ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 พบว่า รายการละครแรงเงามีการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงมากที่สุด คือ ความรุนแรงด้านภาษา มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 9.82 ครั้งต่อชั่วโมง รองลงมาคือ ความรุนแรงด้านอาชญากรรม มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 6.615 ครั้งต่อชั่วโมง และความรุนแรงด้านพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 5.29 ครั้งต่อชั่วโมง ตามลำดับ

3.3 รายการละครทองเนื้อเก้า ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 พบว่า รายการละครทองเนื้อเก้ามีการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงมากที่สุด คือ ความรุนแรงด้านอาชญากรรม มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 14.27 ครั้งต่อชั่วโมง รองลงมา คือ ความรุนแรงด้านพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 13.53 ครั้งต่อชั่วโมง และความรุนแรงด้านภาษา มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 10.58 ครั้งต่อชั่วโมง ตามลำดับ

3.4 รายการชิงร้อยชิงล้านออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 พบว่า รายการชิงร้อยชิงล้านมีการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงมากที่สุดคือ ความรุนแรงด้านพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 10.20 ครั้งต่อชั่วโมง รองลงมาคือ ความรุนแรงด้านภาษา มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 4.45 ครั้งต่อชั่วโมง และความรุนแรงด้านเพศ มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 2.96 ครั้งต่อชั่วโมง ตามลำดับ

3.5 รายการข่าวบันเทิง ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 พบว่า รายการข่าวบันเทิงมีการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงมากที่สุด คือ ความรุนแรงด้านภาษา มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 14.87 ครั้งต่อชั่วโมง รองลงมาคือ ความรุนแรงด้านอาชญากรรม มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรง 2.78 ครั้งต่อชั่วโมง ความรุนแรงด้านเพศและความรุนแรงด้านพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยความถี่ความรุนแรงเท่ากัน 1.39 ครั้งต่อชั่วโมง ตามลำดับ

4. ข้อเสนอเชิงนโยบายและมาตรการความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์

การจัดระดับรายการโทรทัศน์ของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เป็นสิ่งที่ดีที่มีการจัดระดับรายการเพราะเป็นการจัดการและป้องกันการป้อนข้อมูล ในการปลูกฝังความคิดที่ไม่เหมาะสมให้กับเด็กและเยาวชน แต่การจัดระดับรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันนั้นยังดำเนินการไม่บรรลุเป้าหมายตามแนวทางของการจัดระดับรายการ โดยเฉพาะแนวทางการทำงานของผู้ผลิตสื่อรายการโทรทัศน์ให้ได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดนั้นยังไม่สามารถแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริง ควรมีการปรับและทบทวนกระบวนการจัดระดับรายการให้ถูกต้องเหมาะสมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และให้เกิดความทันสมัยต่อเนื้อหาที่นำเสนอ

อีกทั้งยังไม่ได้นำหลักเกณฑ์ที่กำหนดมาใช้อย่างจริงจัง ซึ่งควรมีการแก้ไขปัญหาคือผู้ผลิตรายการก่อนการนำเสนอและอาจถือได้ว่าสื่อร่วมทำหน้าที่ในการรับผิดชอบทางสังคม เช่น รายการปกติควรจะมีระดับ ท แต่เนื้อหาที่นำเสนอจริงนั้น กลับกลายเป็นระดับที่สูงกว่าซึ่งต้องถูกจัดให้อยู่ในระดับ น13+ แต่ในการผลิตรายการจริงนั้นอาจเลี่ยงระดับรายการที่ไม่ตรงกับเนื้อหาของรายการจริงที่นำเสนออีกอาจเกิดขึ้นได้ เพราะการจัดระดับรายการจะจัดเพียงครั้งเดียวตั้งแต่แรกเริ่มรายการ เพราะฉะนั้นการจัดระดับรายการ ควรที่จะมีการปรับเปลี่ยนระดับได้ตามเนื้อหาของรายการแต่ละตอนที่นำเสนอเพื่อความเหมาะสมแก่ผู้ชม

อภิปรายผล

ตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้น มีความสอดคล้องผลวิจัยของศศิณี ยาวินัย (2554) ในการวิเคราะห์เนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ไทยนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างของละครที่นำมาวิเคราะห์ตัวละครเพศหญิง ถูกกระทำความรุนแรงด้านจิตใจมากที่สุด มากถึงร้อยละ 52.78 โดยรูปแบบของความรุนแรงต่อสตรีทางจิตใจทั้งสิ้น 10 รูปแบบ คือ (1) การกลั่นแกล้ง (2) คุกขโมยของ (3) การถูกข่มขู่ เหยาะเหยียดกลาง และประชดประชัน (4) การถูกตำหนิ ทำให้อับอาย และถูกเหยียดหยาม (5) ทำให้รู้สึกว่าเป็นคนผิด การใส่ร้าย (6) การโกหกหลอกลวง (7) การถูกควบคุมการดำเนินชีวิต

การบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่ง (8) การถูกทอดทิ้ง ถูกแย่งคนรักถูกบงกชเล็ก (9) การถูกทำให้หวาดกลัว และ (10) ทางเพศ รูปแบบของความรุนแรงต่อสตรีทางจิตใจที่ปรากฏในละคร 10 รูปแบบในการวิเคราะห์รายการละครไทยของศศิณี ยาวิชัย (2554) ข้างต้นนั้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกับตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์ของผู้วิจัยแล้วมีความคล้ายคลึงกัน 7 ตัวชี้วัดของผู้วิจัย ได้แก่ L2. ภาษาหรือวลีถูกเหยียดหยามสตรี L6. การกล่าวโทษหรือใส่ร้ายป้ายสีสตรีในกรณีที่ไม่มีความผิด L7. การข่มขู่คุกคามสตรีด้วยวาจาหรือคำพูด เพื่อให้สตรีไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติสุข L8. การข่มขู่คุกคามสตรีด้วยกิริยา หรือการกระทำ เพื่อให้สตรีไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติสุข E3. การทำร้ายจิตใจด้วยวิธีการใดๆ ต่อสตรีให้สตรีปราศจากความสุขหรือดำเนินชีวิตได้ตามปกติ E4. ควบคุมบังคับจิตใจสตรีอย่างไม่มีเหตุผล และ E9. การกีดกันเสรีภาพ การถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ละเลย เพิกเฉย ทิ้งขว้าง ไม่เอาเป็นธุระในการเอาใจใส่ ถูกจำกัดพื้นที่ ห้ามพูดคุยกับคนอื่น

นอกจากความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ด้านจิตใจแล้วความรุนแรงทางด้านร่างกาย 5 รูปแบบที่พบในละครไทยของศศิณี ยาวิชัย (2554) คือ (1) การทำร้ายร่างกายด้วยมือเปล่า (2) การทำร้ายร่างกายโดยใช้อาวุธ (3) การถูกพันนาการ (4) การวางยา ได้แก่ ยานอนหลับ และการใช้ยาสลบ และ (5) ทางเพศ ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับตัวชี้วัดในรายการโทรทัศน์ของผู้วิจัย 3 ตัวชี้วัด คือ V1. การเขียนตีหรือใช้วัตถุอื่นทำร้ายร่างกายให้ได้รับบาดเจ็บ V2. การเตะ ต่อย กัด หรือทำให้ได้รับบาดเจ็บ และ S2. การล่วงละเมิดทางเพศ และการข่มขืน อาจกล่าวได้ว่าตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นของผู้วิจัยนั้นมีความเป็นไปได้ที่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์รายการที่ต้องการคัดกรองเนื้อหารายการให้เหมาะสมกับการนำเสนอรายการเพื่อปราศจากหรือลดทอนภาพเสียงและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ได้ เช่นเดียวกับการคัดกรองรายการที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนที่มีในปัจจุบัน

การรับชมรายการโทรทัศน์นั้นส่งผลต่อพฤติกรรม การเลียนแบบสื่อซึ่งถือได้ว่าเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้ชมโดยตรงจากแบบสอบถามสตรีทั่วประเทศพบว่า ร้อยละ 12.5 เคยแสดงพฤติกรรมความรุนแรงที่เลียนแบบจากสื่อมีหลากหลายรูปแบบ

เช่น การลงโทษลูก เขียนตี ทำลายข้าวของ ใช้สีหน้าแสดงออก ในการทำร้ายผู้อื่น ใช้อารมณ์ในการตัดสินปัญหา ใช้คำพูดเหยียดหยาม น้ำเสียงก้าวร้าว ดูด่าว่ากล่าว ดิเดียน เสียสติ ประชดประชัน ไม่สุภาพ คำหยาบคาย เสียงดัง ตะคอกใส่ เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมการณ์เลียนแบบนี้สอดคล้องกับทฤษฎี The General Aggression Model (GAM) (วชิรินทร์ จามจรี, 2550) ในส่วนของการประมวลผลภายในตัวบุคคลในกรณีที่มีการเปิดรับสารที่มีความรุนแรง โดยจะรวมเอารายละเอียดของพฤติกรรมในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ กันและจะกลายเป็นแบบแผนของบุคคล ในการแสดงพฤติกรรมและนำไปสู่การแสดงออกทางสังคมด้วย ซึ่งทฤษฎี GAM ได้กล่าวถึงการแสดงออกของแต่ละบุคคลต่อสังคม (Social Encounter) ที่มีต่อสถานการณ์ที่ได้รับการกระตุ้นจากสื่อจะส่งผลต่อการแสดงออกของบุคคลมี 2 ลักษณะ คือ (1) หากผู้รับสารมีลักษณะแบบ Thoughtful action จะมีการแสดงออกโดยการใช้ความคิดอย่างรอบคอบที่ไตร่ตรอง มีระบบของการประเมินซ้ำ แต่ในทางตรงกันข้าม (2) หากผู้รับสารมีลักษณะแบบ Impulsive action จะมีการแสดงออกของพฤติกรรมแบบขาดความยั้งคิดหรือยับยั้งชั่งใจพร้อมที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทีทันใด ซึ่งในทางจิตวิทยาอาจกล่าวได้ว่าอาการของโรค Post traumatic stress disorder (PTSD) (เอกลักษณ์ วงศ์อภัย, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2556) โรค PTSD คือ การที่ผู้รับสารต้องประสบกับประสบการณ์เดิมของตนเองมาก่อนโดยประสบการณ์นั้นอาจเกิดขึ้นจากการประสบเหตุการณ์ด้วยตนเองหรือการเปิดรับสารที่มีความรุนแรงเมื่อผ่านไประยะเวลาหนึ่งหากมีการเปิดรับสารที่มีความรุนแรงเข้าไปเพิ่มโดยสารที่มีความรุนแรงนั้นจะไปส่งผลกระทบต่อความทรงจำต่อผู้รับสารได้และผลกระทบที่เกิดจากการเปิดรับสารที่มีความรุนแรงต่อสตรีอาจแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล

งานวิจัยของต่างประเทศได้แสดงให้เห็นว่า การเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรงสามารถทำให้ส่งผลกระทบต่อด้านความก้าวร้าวที่เพิ่มขึ้น โดย Carnagey, Anderson and Bartholow (2007) วิจัยเรื่อง Media Violence and Social Neuroscience : New Questions and New Opportunities ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่ก้าวร้าวเพิ่มขึ้นโดยการใช้ทฤษฎี General Aggression Model (GAM) ทดสอบกับระบบประสาทวิทยาเพื่อศึกษาความคิด

และอารมณ์ของผู้ชม ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์กับการทำให้การควบคุมตนเองลดลงและมีความก้าวร้าวเพิ่มขึ้น

การนำเสนอรายการที่มีความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์นั้นย่อมส่งผลกระทบต่อผู้รับสารที่เปิดรับสื่ออย่างชัดเจน Carnagey Anderson and Bushman (2006) อธิบายเรื่องผลกระทบที่เกิดจากการเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรงว่าพฤติกรรมที่ก้าวร้าวจะขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และการเปิดรับสาร การเรียนรู้เรื่องความก้าวร้าวจะถูกเก็บไว้ในหน่วยความจำ การเรียนรู้ดังกล่าวจะเกิดขึ้นผ่านการเผชิญหน้ากับโลกทางกายภาพและทางสังคมโลก โดยผ่านการสังเกตและบทบาทสมมติ

โดยผลกระทบจากการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ที่มีความรุนแรงต่อสตรีอาจก่อให้เกิดส่งผลกระทบต่อได้ทั้งผลกระทบระยะสั้น (Short term) ซึ่งเกิดขึ้นทันทีต่อผู้รับสารโดยจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบทันทีทันใดต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลกระทบในชีวิต และผลกระทบระยะยาว (Long term) สื่อที่มีความรุนแรงนั้นจะไปกระตุ้น ความทรงจำหรือความรู้สึกเก่าที่เคยผ่านมาในอดีต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Anderson Carnagey and Eubanks (2003) ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดจากสื่อที่มีความรุนแรงว่า ผลกระทบระยะสั้นนั้นเกี่ยวข้องกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลกับการระบายออกทางอารมณ์ ผลกระทบระยะยาวเกิดจากการเรียนรู้เรื่องพฤติกรรมของความรุนแรงซึ่งผลกระทบของความรุนแรงจากสื่อไม่มีผลคล้ายคลึงกับลักษณะอาการทางจิตวิทยาของโรค Post traumatic stress disorder (PTSD) (เอกลักษณ์ วงศ์อภัย, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2556)

เมื่อนำอาการหรือโรค PTSD มาวิเคราะห์พบว่า มีบางส่วนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับทฤษฎี The General Aggression Model (GAM) โดยในส่วนเริ่มของกระบวนการในการรับสารคล้ายคลึงกัน ซึ่งเริ่มตั้งแต่ส่วนของการเปิดรับสารที่มีความรุนแรงต้องเริ่มจาก 2 องค์ประกอบ คือ ส่วนแรกคือด้านบุคคลซึ่งส่งผลประสพการณ์ที่มีมาแต่ในอดีตและความสามารถในการเผชิญหน้ากับเรื่องที่เกิดขึ้น และส่วนที่สอง ด้านสถานการณ์ที่ประสพในปัจจุบันจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งทั้ง 2 องค์ประกอบมีลักษณะคล้ายกับการนำไปสู่การเป็นโรค PTSD

การพัฒนาตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์นั้นผู้วิจัยได้พัฒนาตัวชี้วัดเพื่อนำไปสู่การจัดระดับรายการใหม่ทางโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้วิจัยทั้งรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวชี้วัดที่มีการคัดกรองรายการโทรทัศน์อย่างมีระบบและระเบียบ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามกรอบการวิจัยและการสร้างตัวชี้วัดที่อ้างอิงจากรูปแบบในระบบสากลและจากผู้เชี่ยวชาญในการสร้างตัวชี้วัดของรายการโทรทัศน์ในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อนำมาซึ่งการสร้างที่น่าเชื่อถือและให้เป็นที่ยอมรับของตัวชี้วัดทั้ง 4 คุณลักษณะในงานวิจัยฉบับนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการนำคุณลักษณะตัวชี้วัดด้านอารมณ์ (Emotion) ไปประยุกต์ใช้ในการพิจารณาระดับความเหมาะสมของเนื้อหารายการโทรทัศน์ในส่วนของหลักเกณฑ์ระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีจำกัด ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตัวชี้วัดความรุนแรงต่อกลุ่มอื่นได้ เช่น กลุ่มที่มีความอ่อนไหวทางสังคม กลุ่มคนชายขอบหรือผู้ที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษในการนำเสนอข่าวสารความรุนแรง

1.2 การพัฒนาตัวชี้วัดในรายการโทรทัศน์เพื่อการจัดระดับรายการหรือเรตติ้งรายการของประเทศไทยนั้น ควรนำบริบททางสังคม และปรากฏการณ์จริงที่นำเสนอทางรายการโทรทัศน์ทุกประเภทรายการมาวิเคราะห์หารูปแบบการนำเสนอภาพ เสียงและเนื้อหาที่อาจนำไปสู่ความรุนแรงประเภทต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ เพราะหากนำมาแต่เกณฑ์การวัดและแนวทางปฏิบัติของต่างประเทศมาใช้นั้นอาจไม่สามารถนำมาใช้ได้จริงกับบริบทของสังคมไทย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จำนวนของตัวชี้วัดในรายการโทรทัศน์ควรมีจำนวนที่เหมาะสมเพื่อลดความสับสนและข้อจำกัดในการนำไปใช้ในการพิจารณาหรือวิเคราะห์รายการโทรทัศน์

เอกสารอ้างอิง

โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาพของสังคม. 2548.

รายงานผลการศึกษารอบที่ 1 รายการละครในช่วงเวลาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี (ในฟรีทีวี 3,5,7,9,11 และ ไอทีวี เดือนสิงหาคม 2548). ม.ป.ท.: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.).

_____. 2550. รายงานผลการศึกษารอบที่ 14 เรตติ้งรายการโทรทัศน์ จุดเด่นและข้อจำกัด ในฟรีทีวี 3,5,7,9,11 และ TITV ระหว่าง 1-7 ตุลาคม 2550. ม.ป.ท.: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

จิตติมา ภาณุเตชะ และคณะ. 2548. การฉายภาพความรุนแรงต่อผู้หญิง : วิเคราะห์มุมมองสื่อไทย. ม.ป.ท.: มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง.

วัชรินทร์ จามจุรี. 2550. "ศึกษาความสัมพันธ์ภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)". วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ศศิณี ยาวิชัย. 2554. "การวิเคราะห์เนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ไทย". วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกลักษณ์ วงศ์อภัย. 16 กันยายน 2556. นักจิตวิทยาชำนาญการ โรงพยาบาลศรีธัญญา. สัมภาษณ์.

Anderson, Craig A., Carnagey, Nicholas L. and Eubanks, Janie. 2003. "Exposure to Violent Media: The Effects of Songs With Violent Lyrics on Aggressive Thoughts and Feelings". *Journal of Personality and Social Psychology*, 84 (2003), 960-971.

Carnagey, Nicholas L., Anderson, Craig A. and Bartholow, Bruce D. 2007. "Media Violence and Social Neuroscience : New Questions and New Opportunities". *Association for Psychological Science*, 16 (2007), 178-182.

Carnagey, Nicholas L., Anderson, Craig A. and Bushman, Brad J.. 2006. "The effect of video game violence on physiological desensitization to real-life violence". *Journal of Experimental Social Psychology*, 43. (2007), 489-496.

>> **นิรมล บางพระ**

จบการศึกษานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวาริชวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

ปัจจุบันเป็นนักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และอาจารย์หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

>> **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันทัต ทองรินทร์**

จบการศึกษา ค.ด. (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ค.ม. (ใส่ตทัศน์ศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว.ม.(สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และค.บ. (เทคโนโลยีการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการและอาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

>> **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา วงจรจิระ**

จบการศึกษา Ph.D. in Mass Communication School of Communication Florida State University, USA และ M.A. in Journalism School of Journalism Ohio State University, USA และวารสารศาสตรบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และ สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายสื่อสารองค์กรและวิเทศสัมพันธ์ และอาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช